VANTAAN KÄRÄJÄOIKEUS

PL 194
01301 Vantaa

LAUSUNTO
5.11.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä 66/2015 vp laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset, joilla rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskeva direktiivi pannaan täytäntöön, ovat perustellut ja kannatettavissa.

Käräjäoikeus pitää kannatettavana ehdotusta siitä, että asianomistajan henkilökohtainen arviointi sen selvittämiseksi, onko asianomistaja erityisen suojelun tarpeessa, tehdään jo esitutkinnassa. Tarkoituksenmukaista ja kannatettavaa on myös se, että tällöin jo esitutkintaviranomainen arvioi asianomistajan suojaamiseksi tarpeelliset erityistoimenpiteet. Koska arviointi ei kuitenkaan sitoisi tuomioistuinta, tuomioistuimelle jää viimekädessä tarpeellinen päätösvalta mm. lisätiedon valossa arvioida suojelun tarve.

Käräjäoikeuden arvion mukaan asianomistajan suojelemiseksi oikeudenkäynnin aikana ehdotetut lisäykset eivät juurikaan lisäisi tuomioistuimen työtehtäviä, koska tuomioistuimissa on jo nykyisin käytetty erilaisia järjestelyjä asianomistajan suojelemiseksi. Ehdotetut oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 51 §:n ja 52 §:n (732/2015) ja oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 15 §:n täydennykset, joilla säännöksissä tarkoitetut suojelukeinot säädetään koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa asianomistajaa, antavat tuomioistuimelle selkeän perustan asianomistajan suojaamiseksi istunnon aiheuttamalta lisäkärsimykseltä. (Asianomistajan kuuleminen ja muu osallistuminen käsittelyyn asianosaisen tai muun henkilön läsnäolematta; asianomistajan kuuleminen ja muutoin osallistuminen istuntoon videoyhteyden välityksellä; kuuleminen yleisön läsnä olematta).

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n 3 momentin 2 kohdaksi esitetty uusi säännös, joka mahdollistaa 15-17 -vuotiaan asianomistajan videolle tallennetun esitutkintakertomuksen käyttämisen oikeudenkäynnissä todisteena edellyttäen, että asianomistaja on erityisen suojelun tarpeessa, on merkittävä uudistus. Käräjäoikeuden arvion mukaan säännös saattaa lisätä tuomioistuimen ratkaistavaksi tulevia erimielisyyksiä menettelyn soveltuvuudesta. Säännöstä tultaneen soveltamaan erityisesti nuoriin kohdistuneiden seksuaalirikosten käsittelyissä, joissa näyttökysymykset ovat usein hankalia ja asian selvittämisen perusteellisuus on korostunut.

Esityksen mukaan henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuneen rikoksen tai seksuaalirikoksen asianomistajan tulisi esittää pyyntö saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ja tuomioistuimen tehtävänä olisi välittää pyyntö Rikosseuraamuslaitokselle. Oikeushallinnon tietojärjestelmässä tulee olla tähän yksinkertainen keino. Mahdollista on, että asianomistaja päätyy pyynnön esittämiseen vasta tuomioistuimen jo annettua asiassa tuomionsa. Ehdotetut säännökset eivät soveltuisi kyseiseen tilanteeseen.

Vantaalla asuu yli 110 eri kieltä äidinkielenään puhuvia ihmisiä ja muiden kuin suomea tai

ruotsia puhuvien osuus väestöstä on yli 13 prosenttia. Käräjäoikeuden arvion mukaan olennaisten asiakirjojen käännättäminen asianomistajalle ei vaikuta merkittävästi tuomioistuimen käännöskustannuksiin ottaen huomioon suullisen käännöksen mahdollisuus ja se, että käännös edellyttää asianomistajan pyyntöä. Asianomistajalle hänen ymmärtämällään kielellä pyynnöstä annettava ilmoitus istunnon ajasta ja paikasta sekä istunnon peruuntumisesta uusine aikoineen saattaa tulla enenemässä määrin tarpeelliseksi. Käännöspohjia ei ole läheskään kaikille tarvittaville kielille eikä myöskään asianomistajalle annettavasta tiedosta koskien rikosnimikettä. Käännöspohjien kerääminen tulisi olla systemaattisesti järjestetty oikeushallinnon tietojärjestelmään, mikä mahdollistaisi jo kertaalleen tehdyn käännöksen käytettävyyden käräjäoikeuden muissa jutuissa ja myös muissa tuomioistuimissa.

Marja-Leena Virkkala, käräjätuomari